

УДК 327(475:4)

<http://orcid.org/0000-0002-1195-6046>

<http://doi.org/10.5281/zenodo.580284>

О. С. Русова

СУЧАСНА БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ В ЄВРОПІ: КЛЮЧОВІ НАПРЯМКИ ТА ЗАВДАННЯ

У статті детально розглядаються зміни, які відбулися в безпековій політиці Польщі наприкінці XX та у XXI ст. Шляхом аналізу окремих державних документів щодо стратегічного планування в галузі безпеки, автор визначає основні напрямки її розвитку та констатує поступове зближення національних безпекових інтересів із загальноєвропейськими. Стаття також пропонує досліджувати процес формування політики безпеки країни не лише під впливом зовнішніх загроз, а й з урахуванням внутрішніх факторів.

Ключові слова: стратегічна культура, Європейська політика безпеки та оборони, НАТО, Національна стратегія безпеки, комплексний підхід.

О. С. Русова

СОВРЕМЕННАЯ ПОЛИТИКА БЕЗОПАСНОСТИ ПОЛЬШИ В ЕВРОПЕ: КЛЮЧЕВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ЗАДАЧИ

В статье детально рассматриваются изменения, которые произошли в политике безопасности Польши в конце XX и в XXI в. С помощью анализа отдельных государственных документов по стратегическому планированию в сфере безопасности, автор определяет основные направления ее развития и констатирует постепенное сближение национальных интересов с общеевропейскими. Статья также предлагает исследовать процесс формирования политики безопасности страны не только под воздействием внешних угроз, но и с учетом внутренних фактов.

Ключевые слова: стратегическая культура, Европейская политика безопасности и обороны, НАТО, Национальная стратегия безопасности, комплексный подход.

O. Rusova

CURRENT SECURITY POLICY OF POLAND IN EUROPE: KEY DIRECTIONS AND TASKS

This article is an attempt to provide a detailed assessment of changes, that have happened in the security policy of Poland at the end of the XX and in the XXI centuries. During this time Poland faced a necessity quickly to adjust to the new security environment in the region, choosing future strategic partners and allies. In such a way, the polish high-ranking politicians were pushed for the identification of their security and defense priorities at the countrywide level. By means of analysis of the selected state documents on the issue of strategic planning in the security realm, the author defines the main directions of its development and

acknowledges the gradual convergence of national security interests with all-European ones. The article also proposes to study the process of security policy elaboration in Poland not only under the influence of external threats, but also considering the internal factors. In particular the emphasis is laid on the current political situation in Poland and the forces in power, which are trying to modify its security concept. This goes to show that the security policy is a multidimensional notion and should be a subject of comprehensive research.

Key words: *strategic culture, European security and defense policy, NATO, National security strategy, comprehensive approach.*

Постановка проблеми. Після падіння комуністичного режиму та отримання Польщею можливості самостійно займатися розбудовою власної державності, пройшло вже більше ніж чверть століття. В історичному сенсі це відносно невеликий проміжок часу, проте для Республіки Польща він був дуже насиченим та визначив її внутрішньо- та зовнішньополітичний курс на багато років вперед. Безпекова політика Польщі так само змінювалась, адаптуючись то нового безпекового середовища, в якому вона опинилась. Сьогодні Польща безперечно є одним з контриб'ютерів ЄПБО, приймає участь у розв'язанні критичних ситуацій та демонструє готовність надати військову допомогу своїм союзникам. Проте її позиція не завжди була такою. З моменту вступу Польщі до НАТО та ЄС, відношення до ЄПБО зазнала відчутних змін, змусивши вище керівництво держави переглянути роль та місце держави в системі координат європейської безпеки.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення особливостей формування стратегії безпекової політики Польщі стало об'єктом уваги вітчизняних вчених та експертів, зокрема О. Хилько [3], О. Александрова [1], Яворської [4] та К. Зарембо [2]. Також дотична тематика порушується в роботах іноземних авторів – С. Коліна [9], Т. Бергера [6], Дж. С. Даффієлда [10], Л. Чаппелла [7], К. Лонгхертса [13], М. Оверхауза [17], В. Цимошевіча [8], О. Осіки [16] та інших. Використана література дозволяє розглянути не лише аспекти, що стосуються інтеграції Польщі до європейського безпекового простору, а й також трансатлантичного співробітництва. Автори називають фактори, що дестабілізують геополітичне становище РП, заважають забезпеченню національної безпеки та приділяють увагу проблемам

збільшення польського військового потенціалу. Джерельну базу дослідження склали такі офіційні документи як Національна Безпекова Стратегія Республіки Польща 2003р. [14], її наступна версія від 2007 р. [15] та Стратегія з Розвитку Національної Безпеки Польщі до 2022 року [18].

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити яких саме модифікацій зазнала політика безпеки РП з 1989 року, та які врешті політичні процеси сьогодні визначають її напрямки і цілі. Досягнення вищезазначеної мети потребувало вирішення наступних завдань: 1) розглянути поняття «стратегічна культура» як важливий концептуальний компонент безпекової політики держави; 2) визначити роль і місце Польщі в Європейській політиці безпеки та оборони; 3) проаналізувати низку офіційних документів, що регулюють діяльність держави в безпековій галузі, впливають на вибір ключових партнерів та позначають основні загрози; 4) з'ясувати значення внутрішньополітичної ситуації для розробки безпекової політики країни.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб краще зрозуміти витоки безпекової політики держави та логічно її обґрунтувати, слід звернутися до вивчення такого поняття як «стратегічна культура». Вона належить до чинників, що визначають зовнішню і безпекову політику країни та водночас є поняттям соціально обумовленим. Адже стратегічна культура має відношення до таких категорій як переконання, ставлення і норми, що стосуються питання застосування сили. Як правило вони формуються безпековою спільнотою на основі її унікального історичного досвіду [9, р. 51–52]. Це насамперед інтерпретація конкретних історичних подій, які є ключовими для розуміння та просування стратегічної культури. Її розвиток триває певний час і є надзвичайно стійким, так само як моральні цінності. Велике значення має яким чином вона трактується, укорінюється та чи знаходить відгук у суспільстві [10, р. 14]. Проте вона може змінюватись під впливом певних подій у зовнішньому безпековому середовищі, хоча і необов'язково. Стратегічна культура формує пріоритети безпекової політики держави та може вказувати на її відносно вузьке визначення, яке охоплює

виключно військові аспекти, в той час як більш ширше тлумачення стосується також і невійськових атрибутів [6, р. 15]. У випадку з Польщею варто звернути увагу на той факт, що військова проблематика з позиції сили все ще значним чином впливає на формування сприйняття стану “безпеки”. Це у свою чергу позначається на процесі прийняття рішень політичною елітою, як саме вона діє в кризових ситуаціях, а також на відносини держави з ЄС та іншими світовими акторами.

З метою поглибленого аналізу тих змін, які відбулись у державному підході до оборони та безпеки Польщі з 1989 року, треба розглянути ключові принципи на які спирається її стратегічна культура. Вони базуються на історії героїчних поразок та її статусу жертви Realpolitik [16, р. 304 – 305]. Це знайшло відображення у проатлантичній орієнтації країни, спираючись на НАТО і Статтю 5 про надання колективних гарантій безпеки, а також схильність до застосування сили з метою вирішення військових конфліктів. Через те, що європейським союзникам Польщі не вдалося захистити країну від німецького вторгнення у 1939 році, певний скептицизм відносно компетентності та спроможності Європейської політики безпеки та оборони був притаманний країні з самого початку. Проте рішення приєднатися до процесу європейської інтеграції та кооперації в галузі безпеки та оборони зокрема, засвідчило бажання Польщі «повернутись до Європи» після тривалого перебування у лавах соціалістичного табору. Так поляки прагнули визнання важливості регіону Східної Європи для ЄС і мали на меті виконувати роль промоутера регіональної співпраці для того, щоб знову не перетворитися на буферну зону і більше не опинитись на так званому “санітарному кордоні”. Отже Польща вбачала себе регіональним лідером, що мав впливати на формування Європейської оборонної політики та політики безпеки, хоча на той час дані цілі видавались державам-членам ЄС занадто амбітними. Але поступово зміна міжнародного становища країни шляхом набуття членства в НАТО та ЄС, призвели до поступової адаптації

національної безпекової політики відповідно до ролі, яка їй відводилась в межах ЄПБО.

Основні ж засади ЄПБО були закладені у англо-французькій декларації, підписаній у Сен-Мало у грудня 1998 року. Можна сказати, що ця угода стала результатом віднайденого компромісу щодо бачення концепту “безпека” між європейцями та атлантистами. Останні орієнтувались на Сполучене Королівство та узгодили створення ЄПБО у відповідь на заклики США до Європи взяти відповідальність за власну регіональну безпеку, що в кінцевому рахунку виглядало радше як зміцнення, аніж послаблення альянсу. Політичні лідери Польщі вже з характерним для них скептицизмом відреагували на запровадження ЄПБО, так як були впевнені, що це становитиме загрозу зменшення впливу НАТО в Європі та спонукає Росію до спроб заповнити цей вакуум влади. Також існував страх, що ЄПБО виключить європейські держави-члени НАТО, які ще на той час не приєднались до ЄС (мається на увазі період з 1999 р. по 2004 р.), із співпраці в галузі безпеки [11, р. 7]. Як зазначив тодішній міністр закордонних справ Польщі Влодзимеж Цимошевич, ЄПБО повинна була забезпечити інструментами для ефективної боротьби з тероризмом та допомогти зберегти відданість США своїм обов’язкам перед європейськими союзниками [8]. З цією метою Польща запропонувала формат «15+6», що об’єднував 15 держав-членів ЄС і НАТО та 6 інших членів Північного альянсу, які тільки мали приєднатись до ЄС. Проте і надалі існувала потреба запевнити польський політикум у раціональній складовій ЄПБО. Навіть одразу після набуття Польщею членства в ЄС, поляки мало надій покладали на реалізацію перманентного структурованого співробітництва в межах ЄПБО, який згодом було закладено в Конституційну угоду. Вони продовжували остерігатись того, що їх буде усунено від участі в цьому процесі та кооперація в сфері колективної оборони призведе до дублювання ключових функцій НАТО. Проте слід зазначити, що в міру еволюції проекту ЄПБО, скептичні настрої поляків поступово зменшувались.

Розуміння Польщею принципів ЄПБО можна пояснити на прикладі тих поправок, які були запропоновані нею внести до Європейської безпекової стратегії 2003. Центральними питаннями залишались регіональна безпека та відносини по лінії ЄС-НАТО, а також робився акцент на протистоянні традиційним загрозам. В свою чергу поляки наполягали, щоб Росія була зазначена не тільки як можливий міжнародний партнер, а і як потенційне джерело нестабільності [17]. Якщо положення відносно традиційної безпеки були прийняті до уваги, то теза відносно Росії відкинута. На головній ролі НАТО у відносинах з ЄС так само не наголошувалось. Загалом, позиція Польщі в ЄСБ майже не відображалась, віддаючи перевагу не регіональній безпеці, а завданням ЄС на міжнародному рівні. Таким чином, враховуючи певні аспекти стратегічної культури Польщі, держава все ж з недовірою ставилась до проекту ЄПБО і вбачала можливість прогарантувати власну безпеку лише крізь призму своїх відносин з США.

В результаті реакція на ЄСБ в Польщі була достатньо мовчазною. По-перше тому, що держава ще не мала такого політичного впливу в межах ЄС та НАТО, щоб істотним чином відредагувати документ. По-друге, в польської політичної еліти було відсутнє бачення безпекових інтересів держави в регіонах віддалених від країни, у той час як ЄС вже розробив глобальну візію своєї участі у світових безпекових процесах.

Попри той факт, що Польщі не вдалось вплинути на розробку ЄСБ, вона в свою чергу внесла певні корективи до власної Національної безпекової стратегії, які були затверджені у тому ж 2003 році. Зміни у безпековому середовищі Польщі фактично полягали у зміщенні акцентів з класичних ризиків (озброєне вторгнення), якому тепер надавалось значно менше значення, на нетрадиційні. Проте, спостереження за можливим поновлення типових ризиків та їх упередження, залишалось актуальним [14]. Ще одна сфера взаємопроникнення стосувалась комплексної, глобальної природи поняття “безпеки”, яке було центральним в ЄСБ і тепер з’явилося у Національній безпековій стратегії Польщі. Проте остання все ж таки

підкреслювала абсолютну перевагу НАТО для Польщі в безпекових процесах та наголошувала на важливості формування взаємодоповнюючих відносин між ЄС і НАТО. Також залишалось відкритим питання наскільки ЄСБ допомогла розширити коло інтересів Польщі в галузі безпеки і оборони, і чи вдалося таким чином залагодити розбіжності між польським та загальноєвропейським вимірами безпеки.

Поступово Польща ставала активним учасником у місіях ЄПБО, надсилаючи власний військовий контингент до Боснії і Герцеговини, Македонії, Демократичної республіки Конго. Хоча кількісно внесок Польщі і не був таким великим, але у порівнянні з іншими країнами, що разом з нею мали увійти до складу ЄС у травні 2004 року, значно переважав. Такий стан речей видавався суперечливим, адже при збереженні певних упереджень, польська політична верхівка з помітним пошвавленням долучилась до розвитку ЄПБО. Перш за все це пояснюється тим значенням, яке ЄС відігравав для самоідентифікації Польщі та її фінансового добробуту. Також польським політикам необхідно було реабілітуватись та відновити втрачену довіру через участь в Іракській кампанії, довівши, що вона є надійним партнером і для ЄС. По-друге, таким чином Польща на власному прикладі могла переконатись, що розвиток ЄПБО ніяким чином не дискримінує європейські країни, які вже були членами НАТО і тих, що готувались отримати членство в ЄС.

Після розширення ЄС у 2004 році, позиція Польщі щодо ЄПБО зазнала змін, адже вона отримала нові механізми для захисту власних безпекових інтересів. Це спонукало до розробки та прийняття Національної стратегії безпеки 2007. Особливість документу полягала в тому, що він став першим за історію країни, в якому було зроблено спробу комплексного підходу до національної безпеки. Стратегія-2007 охоплювала всі аспекти й галузі національної безпеки – зовнішні, внутрішні, військові [15]. Так само як і її попередня версія, Стратегія - 2007 наголошувала на виключній ролі Статті 5 угоди про НАТО. Екс-очільниця Міністерства закордонних справ Анна

Фотига підкреслила, що Польща цілеспрямовано просуває бачення того, що Північноатлантичний Альянс повинен залишатись ефективним інструментом колективної оборони, маючи змогу відобразити нові загрози. Поляки бажали подальшого залучення США у Європі, розглядаючи це як запоруку безпеки та військово-політичної стабільності на континенті [12, с. 12].

В питаннях застосування сили польський політикум в цілому виступав «за», особливо в знак солідарності зі своїми союзниками по ЄС і НАТО, хоча і дивився на це як на надзвичайний захід. Отже, щоб і надалі підтримувати імідж надійного партнера, Польща була готова за необхідності направляти підрозділи своїх збройних сил у будь-яку частину світу, навіть якщо це не відповідало її першочерговим оборонним інтересам. Ці кроки сприяли переходу Польща з позиції «споживача» безпеки (net security consumer) на позицію її «творця» (net security provider). І така переорієнтація була вкрай важливою, якщо Польща хотіла, щоби союзники цілком рахувалися з її позицією [13, р. 74]. Це створювало враження, що країна зацікавлена не лише в регіональному вимірі європейської безпеки. В обмін на це Польща очікувала на відповідну реакцію від своїх партнерів, що коли прийде її черга виступити з політичною ініціативою в регіоні Східної Європи, то вона буде охоче підтримана.

З огляду на це, залучення Польщі до проектів в межах ЄПБО зростало в рази. Вона долучилась до створення так званих «бойових груп» з метою розширення можливостей ЄС за допомогою Європейської Оборонної Агенції. Поляки почали сприймати ЄПБО як додатковий інструмент у військово-цивільному вимірі, що включав в себе виконання гуманітарних завдань. Заступник міністра національної оборони, Станіслав Коморовський зазначав, що процес спеціалізації вже розпочався, НАТО сконцентрувалось на військових операціях високої інтенсивності, а ЄС – на цивільних місіях та військових операціях нижчої інтенсивності. На його думку такий розподіл спільного тягаря був обіцяючим [7, р. 3]. Богдан Клих, міністр оборони Польщі в уряді Д. Туска, наголошував, що Польща підтримувала подібну

концепцію і готова була працювати над її втіленням [7, р.12]. Така позиція підтверджувала тезу про важливість інклюзивності держави в ключові інтеграційні процеси в Європі. Якщо раніше до ЄС ставились виключно як до гаранта політичної, соціальної і економічної стабільності, а НАТО– безпеки, то зараз такий підхід переглядався. Польща прагнула впевнитись, що ЄПБО розвивається у відповідності з її державними інтересами, безпековою політикою і, звісно, підсилюється за допомогою атлантичного треку.

Оскільки безпекова політика є невід'ємною складовою зовнішньополітичного курсу Польщі, то безпекове середовище складається шляхом побудування певного формату взаємовідносин із сусідами та ключовими партнерами. Відтак в контексті аналізу сучасної політики безпеки РП, варто згадати документ під назвою «Пріоритети зовнішньої політики Польщі на 2012–2016 роки», представлений экс-очільником МЗС Р.Сікорським. На той момент партія «Громадянська платформа» мала більшість у парламенті, сформувала уряд, а посаду президента так само обіймав її представник. Це дозволило виробити єдине бачення майбутнього польської держави та її місця на міжнародній арені. Зовнішня політика Польщі переживала період активізації та «європеїзації». Тому ми спостерігали певне зміщення пріоритетів для МЗС Польщі. Якщо раніше орієнтиром виступали стосунки з США, то тепер саме Німеччина була названа найважливішим партнером Польщі в ряду двосторонніх відносин. А з Росією планувалось посилити діалог та сконцентруватись на пошуку нових точок дотику. Що ж стосувалось безпекових інтересів країни, то на меті було поставлено і надалі розвивати співпрацю між ЄС, НАТО, Росією та країнами Центрально-Східної Європи. Таким чином Брюссель фактично визнавав за Польщею лідерство в формуванні, розробці і реалізації «східного вектору» зовнішньої політики ЄС [3]. Тому стає цілком зрозумілим чому скепсис по відношенню до ЄПБО поступово заміщувався виключним прагматизмом. Нова безпекова політика держав використовувалась як один з інструментів,

завдяки якому Польща могла ствердитись у якості більш сильного політичного гравця.

Наступним етапом стратегічного планування у сфері національної безпеки стало прийняття у квітні 2013 р. «Стратегії розвитку системи національної безпеки Республіки Польща до 2022 р.». В цілому документ, так як і попередній, було написано в дусі “європеїзації” [18] та з урахуванням поточного порядку денного, а точніше тих безпекових проблем, що його формували. В стратегії були закладені основи функціонування системи, яка гарантує швидку та ефективну відповідь на всі види загроз і криз. Необхідність створення нового документа у безпековій сфері та оновлення механізмів національної безпеки були зумовлені активною участю РП в системах європейської безпеки, з одного боку, і високим рівнем терористичної загрози у світі – з іншого. «Стратегія розвитку системи національної безпеки Республіки Польща до 2022 року» була розроблена з посиланням на головні стратегічні документи НАТО і ЄС у цій галузі – «Стратегічною концепцією НАТО» і «Європейською стратегією безпеки». Таким чином, польське керівництво дало зрозуміти, що його ключовими завданнями є підвищення національної боєздатності й досягнення військових і зовнішньополітичних цілей НАТО, а також тісніша взаємодія з партнерами зі Східної Європи в межах Альянсу та Євросоюзу [1, с. 132].

Зважаючи на дату зазначену у Стратегії, переглядати підхід держави щодо забезпечення національної безпеки найближчі 9-10 років не передбачалось. Проте нестабільна міжнародна ситуація, зокрема анексія Криму, військові дії на Сході України та російська агресія, змусили вище керівництво Польщі в кінці 2014 року прийняти нову Стратегію національної безпеки. Треба зазначити, що Стратегія – 2014 продовжувала розвивати комплексний підхід до національної безпеки, хоча і містила певні відмінності у порівнянні з документом, що передував їй. Якщо в Стратегії-2007 говорилося, що «у першій декаді нового століття Республіка Польща знаходиться у стані безпеки», то нині такої впевненості у військово-

політичного керівництва РП вже не було. При цьому конкретним фактором, який змусив Варшаву переглянути підходи до забезпечення своєї національної безпеки, документ називає відновлення Росією позицій наддержави за рахунок сусідів, шляхом інтенсифікації політики конфронтації. Занепокоєння Варшави агресивною політикою Москви загострюється через історичні паралелі, адже сучасна Росія у свідомості поляків асоціюється з Російською імперією, яка в минулому тричі брала участь у поділах Речі Посполитої [1, с. 137]. Незмінним залишився аспект, який стосувався пріоритетності взаємовідносин Польщі з США (збереження гарантій безпеки в Європі), членство в НАТО та ЄС. Польща брала на себе відповідальність усіляко сприяти ефективній співпраці між цими двома організаціями з метою підтримки безпеки на континенті. Підкреслювалась необхідність посилити оборонні функції НАТО, особливо на його східних кордонах та сконцентруватись на подальшій консолідації зусиль держав-членів ЄС задля розвитку Спільної політики в галузі безпеки та оборони. Останнє твердження говорить про те, що СПБО є фактором, який значним чином впливає на національну безпеку держави, тому поглиблення інтеграційних процесів цієї сфері видається стрижневим для Польщі. Також увага приділялась проекту «Східне партнерство», питанню проведення реформ у країнах-учасниках та їх зближенню з євроатлантичними структурами. В цьому контексті, безумовно, згадувалась і криза в Україні, а також те, що даний конфлікт може безпосередньо або опосередковано торкнутись Польщі. Тому держава зобов'язувалась активно співпрацювати з державами-партнерами задля попередження кризових ситуацій.

Треба зауважити, що національна безпекова політика будь-якої держави формується під впливом не тільки зовнішніх, а й внутрішніх факторів. Не лише зміни у безпековому середовищі призводять до зміни курсу держави. Звісно, багато чого залежить від політичних сил, що знаходяться при владі і на які є запит у суспільстві. Так, характерною рисою зовнішньої політики Польщі, яку наразі формує партія «Право і

справедливість» та президент А.Дуда, є її державо-, а не євроцентричність. Польща, представлена «ПіС», не відмовляється від європейського проекту, однак ЄС цікавить її як спільнота сильних держав-членів, а не інституцій. Концепти, на які спирається «ПіС» сьогодні, є «незалежність» та «суверенітет», а не «європеїзація», як це було у попередні 25 років [5]. Ідеологічна доктрина «ПіС» корениться не у нещодавніх перемогах Польщі в сфері європейської інтеграції та подоланні посткомуністичної спадщини, а напевному історичному «комплексі бездержавності». Як пояснив Анджей Дуда, «у минулому нам було відмовлено у власній державі. Нам було відмовлено у безпеці і праві на культуру та мову, тоді коли ціла нація була під загрозою знищення. Нам надто часто відмовляли у праві визначати свою долю». Це частково пояснює причини сьогоденішнього протистояння Варшави та Брюсселю і використання девізу «ПіС» - «Нічого про нас без нас!» [2].

Президент А.Дуда прагне скорегувати безпекову політику держави, та вибудувувати рівноправні взаємовідносини з Німеччиною, наголошуючи, що раніше Варшава приймала політичні рішення з посиланням на Берлін, а тепер має дуже чітко сформулювати власну позицію по цілій низці питань. Зокрема президент виступає за розміщення сил НАТО на території Польщі та інших країн ЦСЄ і Балтії. Цей підхід загалом суперечить поглядам Німеччини, яка вважає це рішення небезпечним, таким, що може підвищити агресивність Росії. Натомість заяви А.Дуди створюють ризик конфлікту не з Росією, а всередині ЄС [4] та робить нову політичну лінію Польщі менш очікуваною для її європейських партнерів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Необхідність протистояти новим безпековим загрозам, слідувати власним оборонним інтересам і виконувати взяті перед союзникам обов'язки, ось що сформувало безпекову політику Польщі у ХХІ столітті. Польщі довелось шукати форми взаємодії з ЄС, усвідомлюючи обмеженість власних військових потуг. Поступово польська безпекова стратегія набувала глобального характеру,

спираючись на можливості одночасного використання потенціалу НАТО та ЄС. В роки перебування при владі більшості з партії “Громадянська платформа” в галузі оборони та безпеки пріоритет було надано європейському вектору, а з Росією були зроблені спроби побудувати прагматичні відносини, але за умов української кризи стало зрозумілим, що безпека Європи і досі значним чином все ще залежить від США, а регіон Східної Європи набував ще більшого стратегічного значення. Зовнішні обставини змусили поляків частково повернутися до образу «ідеального союзника» США, проте вже з чітко вираженими національними інтересами, власними безпековими проектами, які втілюються на європейському безпековому просторі. А подальше злиття польських безпекових інтересів з загальноєвропейськими потребує політичної волі. Європейські країни та інституції повинні віднайти такий формат співпраці в галузі СПБО, щоб спільний процес вирішення безпекових питань став швидшим та ефективнішим, ніж тоді, коли кожна з держав займається цим окремо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александров О. Нова стратегія національної безпеки Польщі – відповідь на європейські виклики та загрози сьогодення / О. Александров // Стратегічні пріоритети. — 2015. — Вип. 1 (34). — С. 131—138.
2. Зарембо К. Аудит зовнішньої політики: Україна – Польща. Дискусійна записка [Електронний ресурс] / К. Зарембо. — Київ : Інститут світової політики, 2016. — 43 с. — Режим доступу : https://drive.google.com/file/d/0B7i_OSucRX5wdU1BV0NKQnhsMEU/view.
3. Хилько О. Нова зовнішня політика Польщі: виклик чи шанс для України? [Електронний ресурс] / О. Хилько // Зовнішні справи. — 2012. — Том № 4. — С. 1—5. — Режим доступу : <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/nova-zovnishnja-politika-polshchivik-lik-chi-shans-dlja-ukra/>
4. Яворська Г. Зміни у зовнішній політиці Польщі: виклики і можливості для України [Електронний ресурс] / Г. Яворська // Національний інститут стратегічних досліджень. Серія «Міжнародні відносини». — 2015. — №3. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1912/>
5. Balcer A. Change in Poland, but what change? Assumptions of Law and Justice party foreign policy [Electronic resource] / A. Balcer, P. Buras, G. Gromadzki, E. Smolar. — Warsaw: Stefan Batory Foundation, 2016. — 18 p. — Access mode : <http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Otwarta%20Europa/Change%20in%20Poland.pdf>.

6. Berger T. Cultures of Antimilitarism: National Security in Germany and Japan / Thomas U. Berger. — Baltimore : The John Hopkins University Press, 1998. — 256 p.
7. Chappell L. Poland's Shifting Security and Defense Roles: Implications for the European Security and Defense Policy (ESDP) [Electronic resource] / L. Chappell // Contemporary Security Policy. — 2010. — № 2. — P. 1—21. — Access mode : <http://epubs.surrey.ac.uk/235560/3/L%20Chappell%20-%20Poland%20ESDP%20-%20Contemporary%20Security%20Policy%20final.pdf>.
8. Cimoszewicz W. Transatlantic relations today and in the future [Electronic resource] / W. Cimoszewicz // A speech of the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Poland (10th September, 2002). — Access mode : http://www.msz.gov.pl/publications/2002/cd3/2_Selected%20statements/02.09.10%20Washington/02.09.10%20Washington-Georgetown%20University.htm.
9. Colin S. Gray Strategic Culture as Context: The First Generation of Theory Strikes Back / S. Colin // Review of International Studies. — 1999. — Vol. 25. — № 1. — P. 49—69.
10. Duffield J. S. World power forsaken: Political culture, international institutions, and German security policy after unification / J. S. Duffield. — Stanford: Stanford University Press, 1998. — 404 p.
11. Dunn D. Poland: America's New Model Ally / D. Dunn // Poland – A New Power in Transatlantic Security / Eds. Zaborowski M, Dunn D. — London : Frank Cass Publishers, 2003. — P. 2—23.
12. Fotyga A. (Minister of Foreign Affairs of the Republic of Poland) Government information on Polish foreign policy in 2007 [Electronic resource] / A. Fotyga // Session of the Sejm on May 11 2007. — 22 p. — Access mode : <http://www.msz.gov.pl/resource/3f8e664f-0bbc-4b06-b0f5-1a6d1124ab8b:JCR>.
13. Longhurst K. Od roli konsumenta do roli producenta / K. Longhurst // Nowy członek «starego» Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa / Pod red. O. Osicy, M. Zaborowskiego. — Warszawa : Fundacja Centrum Stosunkow Miedzynarodowych, 2002. — S. 61—82.
14. National Security Strategy of the Republic of Poland 2003 [Electronic resource] // Ministry of National Defence Republic of Poland. — 2003. — Access mode : http://pdc.ceu.hu/archive/00002796/01/poland_foreign9_doc.pdf.
15. National Security Strategy of the Republic of Poland 2007 [Electronic resource] // Ministry of National Defence Republic of Poland. — 2007. — Access mode : <http://www.defesa.gov.br/projetosweb/livrobranco/arquivos/pdf/Pol%C3%B4nia%202007.pdf>.
16. Osica O. Poland: A New European Atlanticist at a Crossroads / O. Osica // European Security. — 2004. — Vol. 13. — № 4. — P. 301—322.
17. Overhaus M. European Security Strategy Paper Tiger or Catalyst for Joint Action? — Part II Perspectives from Italy, Poland, Austria and Finland [Electronic resource] / M. Overhaus, Hans W. Maul Hans, S. Harnisch // German Foreign Policy in Dialogue. — 2004. — Vol. 5. — № 14. — Access mode : <http://www.deutschaussenpolitik.de/newsletter/issue15.pdf>.

18. Strategy of Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022 [Electronic resource] // Ministry of National Defence Republic of Poland. — 2013. — Access mode : http://en.mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2014/01/ENGLISH_SRSBN_RP_do_pobrania.pdf.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2017